

Michał Spurgiasz

Instytut Myśli Polskiej im. Wojciecha Korfanteo w Katowicach

Rok 1922 z perspektywy Wojciecha Korfanteo

W rok 1922 Wojciech Korfanty wkraczał jako polityk rozpoznawalny i popularny. Dla środowisk związanych z ówczesnym centrum i prawicą był niekwestionowanym bohaterem, którego postawa i zmysł polityczny zapewniły Polsce sukces na Górnym Śląsku. W Korfantom widziano osobę, która bezpośrednio przyczyniła się do pozyskania dla Polski większej części obszaru przemysłowego pomimo niekorzystnego wyniku plebiscytu oraz późniejszych planów podziału Górnego Śląska zaaranżowanych przez Anglię. Korfanty ze względu na bieg wypadków stał się też osobą majątną.

Od 1922 zajmował stanowiska prezesa Pierwszej Rady Naczelnej Banku Śląskiego i polsko-francuskiej spółki Skarboferm¹, do której w tym czasie należało sześć kopalń węgla kamiennego (Prezydent, Wyzwolenie, Bielszowice, Piotr i Paweł oraz Foch w Knurowie), koksownia w Knurowie, brykietownia w Chorzowie, cegielnia w Bielszowicach i Chorzowie, dwa majątki ziemskie oraz około 2000 ha lasu².

Punktem wyjściowym działalności gospodarczej stały się dla Korfanteo dwa uzyskane w 1922 r. kluczowe stanowiska: przewodniczącego Rady Nadzorczej „Skarbofermu” oraz prezesa Rady Nadzorczej Banku Śląskiego – Banque de Silésie. Do tych dwóch pozycji doszły stopniowo inne [...] ³.

Po plebiscycie i trzecim powstaniu Korfanty pozostawał politycznie aktywny przez cały rok 1922. Pomagała mu w tym ogólnopolska fala popularności, na której znajdował się od czasu objęcia funkcji Polskiego Komisarza Plebiscytowego w 1920. Na 313. posiedzeniu Sejmu Ustawodawczego 16 maja 1922 roku wypowiedział się w sprawie polsko-niemieckiej konwencji na Górnym Śląsku zawartej w Genewie. Wskazywał na konieczność zagwarantowania władzom polskim możliwie szerokiej swobody działania, tak aby

¹ Skarboferm był największym koncernem górniczym II RP.

² M. Skrzypek, *Wojciech Korfanty*, Warszawa 2009, s. 12.

³ M. Orzechowski, *Wojciech Korfanty. Biografia polityczna*, Wrocław 1975, s. 257–258.

Górnośląska Komisja Mieszana nie przeistoczyła się w niemieckie narzędzie polityczne służące do krępowania polskiej samorządności. Mówił o konieczności dużych inwestycji władz centralnych w Górny Śląsk, takich jak choćby rozbudowa węzła kolejowego, aby uniezależnić polski transport od połączeń wiodących przez Niemcy (co było trafną prognozą, o czym świadczyły późniejsze polsko-niemieckie wojny handlowe) czy wykupienie z sieci elektrycznej⁴. Podkreślał też że wspólnym interesem Polski i Niemiec jest stworzenie ram do koegzystencji w nowej rzeczywistości społecznej i politycznej⁵.

Wojciech Korfanty był między politykami uroczyste witającymi 20 czerwca 1922 roku wkraczające na Górny Śląsk wojska polskie pod przewodnictwem gen. Stanisława Szeptyckiego. Choć nie pełnił żadnej oficjalnej funkcji państwowej, był honorowym przewodniczącym Komitetu Przyjęcia⁶. W trakcie powitania wygłosił podniosłą mowę, którą przytaczamy w prezentowanym tomie. Podkreślał w niej znaczenie poświęcenia Górnoślązaków w walce o ponowne połączenie z Polską i jej kulturowe oraz społeczne związki z Górnym Śląskiem; Dnia 29 czerwca przebywał w Pszczynie, gdzie również wraz z Józefem Rymerem przyjmował wkraczające wojsko polskie⁷.

Kandydaturę Wojciecha Korfantego na stanowisko premiera RP wysunięto po raz pierwszy 18 czerwca. Poparła go głównie prawica, a propozycja wzbudziła protesty środowisk lewicowych oraz formacji chłopskich: PSL „Wyzwolenie” i PSL „Piast”.

Nie spodziewał się on zapewne, że utajone jakby dotychczas antagonizmy, których echem w okresie powstań i plebiscytu były nieprzychylnie mu tajne memoriały i notatki służbowe oraz lokalne w istocie rzeczy bunty piłsudczykowskich dowódców oddziałów powstańczych, wybuchną z taką siłą, stawiając pod znakiem zapytania jego karierę polityczną⁸.

Pomimo czerwcowej porażki Korfanty nie porzucił rozbudzonych ambicji. Kolejna szansa na otrzymanie fotela premiera przytrafiła się w lipcu: 14 lipca endecja, chadecja i związane z

⁴ M.M. Drozdowski, *Wokół biografii Wojciecha Korfantego jako parlamentarzysty II Rzeczypospolitej*, [w:] *Wojciech Korfanty 1873–1939*, red. T. Kulak, Wrocław 2003, s. 77.

⁵ *Wojciech Korfanty w Sejmie II Rzeczypospolitej (1919–1927)*, red. H. Karczyńska, Warszawa 1998, s. 22; M.W. Wanatowicz, *Postawy narodowe autochtonicznych mieszkańców Górnego Śląska*, [w:] *Wojciech Korfanty 1873–1939*, ..., s. 41.

⁶ G. Bębniak, S. Rosenbaum, M. Węcki, *Wojciech Korfanty*, Katowice 2019, s. 47.

⁷ K. Wolny, *Rzecz o Wojciechu Korfantym (1873–1939)*, Katowice 2012, s. 58.

⁸ M. Orzechowski, *Wojciech Korfanty...*, s. 238.

nimi drobne ugrupowania zgłosiły Wojciecha Korfantego jako kandydata na urząd premiera. Wywołało to polityczną burzę. Środowiska centrum i lewicy przystąpiły do gwałtownej kampanii politycznej skierowanej przeciwko Korfantemu, w której trakcie starano się wyciągnąć wszystkie możliwe zarzuty skierowane przeciwko nominatowi.

W lipcu 1922 poparcie endecji i chadecji dla Korfantego napotkało jednak zdecydowany sprzeciw ze strony Ignacego Daszyńskiego, ale i innych polityków. Daszyński dowodził, że byłoby „nieszczęciem dla Polski, gdyby takiemu człowiekowi dać władzę, to prowokacja”. Prawicy politycznej Daszyński zarzucił: „zagroziliście Polsce Korfantym”.⁹

Słowo „prowokacja” powtarzało się niezmiennie we wszystkich antykorfantowskich deklaracjach w Komisji Głównej Sejmu. M. Rataj występował przeciwko Korfantemu, gdy jego osoba i jego rząd staną się czynnikiem, który „rozjątrzenie” kraju „rozżarzy do miary tego rodzaju, że obawiam się, czy państwo po prostu te rzeczy zniesie”. [...] Dla Woźnickiego był on „człowiekiem gwałtownym”, według Stapińskiego „zapamiętałym”, [...] Zdaniem przedstawiciela klubu żydowskiego Grünbauma kandydatura Korfantego była „bojowo antysemicka”, a według reprezentanta mniejszości niemieckiej Hasbacha, „uderzeniem w twarz”¹⁰.

Pomimo ostrej opozycji Komisja Główna Sejmu desygnowała Wojciecha Korfantego większością głosów na kandydata na stanowisko premiera RP. Za oddano 219 głosów, przeciw 206¹¹. Doprowadziło to do jeszcze większego uzewnętrznienia animozji. Józef Piłsudski osobiście wyraził swój sprzeciw wobec kandydatury i bezpośrednio zagroził rezygnacją z piastowanego urzędu na wypadek obrania Korfantego premierem¹², mimo że Korfanty miał dwukrotnie deklarować przed nim gotowość do współpracy¹³. Nominacja wywołała ostry i szeroko komentowany kryzys polityczny. Marian Orzechowski wskazał, że lista osób

⁹ K. Jonca, *Idee społeczno-polityczne Wojciecha Korfantego*, [w:] *Wojciech Korfanty 1873–1939*, ... s. 33.

¹⁰ M. Orzechowski, *Wojciech Korfanty...*, s. 239–240.

¹¹ G. Bębniak, S. Rosenbaum, M. Węcki, *Wojciech Korfanty...*, s. 47; M. Orzechowski, *Wojciech Korfanty...*, s. 240.

¹² „Naczelnik państwa oświadczył w piśmie do Marszałka Sejmu, że «nie chce w niczem przeszkadzać p. Korfantemu w jego pracy nad utworzeniem rządu», że «będzie jednakowoż zmuszony w najbliższym czasie urząd swój złożyć». [...] Naczelnik Państwa zastrzega się wprawdzie, że «nie wchodzi w meritum sprawy ani co do osoby, ani co do możliwych wyników pracy» p. Korfantego przy tworzeniu rządu i że – jak już zaznaczyliśmy – «w niczem mu przeszkadzać nie chce», ale faktycznie rzuca mu najcięższe belki pod stopy, jakie tylko rzucić może, w postaci groźby dymisji swej «w najbliższym czasie». Nie będziemy się zastanawiali nad realnym, czy nierealnym charakterem tej groźby; cel jej jest jasny. Naczelnik państwa powiedział zresztą wczoraj do przedstawicieli nie naszego społeczeństwa wyraźnie i stanowczo, że «gabinetu Korfantego nie będzie».”

Naczelnik Państwa przeciw większości sejmowej, „Gazeta Warszawska”, 1922, nr 191, s. 1.

¹³ W. Wrzesiński, *O miejscu Wojciecha Korfantego w dziejach Polski*, [w:] *Wojciech Korfanty 1873–1939*, ... s. 58.

wchodzących w skład rządu Korfanteo była już gotowa 15 lipca. Stanisław Sopicki zwrócił uwagę, że Korfanty zaprezentował skład swojego gabinetu w trakcie audiencji w Belwederze, licząc na możliwość współpracy z Naczelnikiem Państwa¹⁴. „Gazeta Warszawska” twierdziła inaczej – że Korfanty miał zaprezentować skład swojego gabinetu Piłsudskiemu 19 lipca rano¹⁵. Miał on wyglądać następująco:

Prezes rady ministrów: Wojciech Korfanty; minister spraw zagranicznych: Konstanty Skirmunt; minister spraw wewnętrznych dr. Jan Waygart; minister skarbu: dr. Jerzy Michalski; minister spraw wojskowych: gen. Kazimierz Sosnkowski; kierownik min. przemysłu i handlu: dr Henryk Strassburger; minister sprawiedliwości: Józef Kuczyński; minister oświaty: dr. Emil Godlewski; minister rolnictwa: Adolf Bniński; minister robót publicznych: inż. Władysław Kucharski; kierownik ministerjum poczt i telegrafów: Włodzimierz Dobrowolski; minister zdrowia: dr. Władysław Starkiewicz; Kierownik Ministerjum Kolei Eberhardt.¹⁶

Niektóre ministerstwa pozostawały nieobsadzone, jak odnotowali biografowie Korfanteo Orzechowski¹⁷ i Jan Franciszek Lewandowski¹⁸, który zauważył również, że kandydatury mogły nie być konsultowane z nominowanymi, ponieważ wątpliwa byłaby chęć współpracy Sosnkowskiego z Korfantym bez poparcia Piłsudskiego.

W efekcie powyższego przez Polskę w trakcie następných dni przetoczyła się fala manifestacji i wieców zarówno poparcia dla Korfanteo, jak i potępiających jego kandydaturę. Warszawski Okręgowy Komitet Robotniczy PPS 16 lipca 1922 roku wezwał robotników do strajku i przeprowadził mobilizację milicji. Postawiono ultimatum: odwołanie strajku generalnego pod warunkiem rezygnacji przez Korfanteo z nominacji. Korfanty zdecydował się nie poddawać.

¹⁴ M. Orzechowski, *Wojciech Korfanty...*, s. 240. „W czasie długotrwałego przesilenia gabinetowego w lecie 1922 r. obóz umiarkowany wysunął go jako kandydata na premiera. Korfanty pojechał do Belwederu z gotową listą gabinetu, lecz Piłsudski odmówił podpisania jej. Stanowczością i energią, jaką wówczas okazał, ściągnął Korfanty na siebie głęboką nienawiść obozu piłsudczyków”. S. Sopicki, *Wojciech Korfanty*, Katowice 1935, s. 32.

¹⁵ Na podstawie tego samego artykułu Janusz Faryś stwierdził, że skład gabinetu był już gotowy 18 lipca. Zob. J. Faryś, *Konflikt Naczelnika Państwa z Sejmem Ustawodawczym w 1922 r.*, „Dzieje Najnowsze” 1975, nr 3, s. 49–50.

¹⁶ *Gabinet Korfanteo*, „Gazeta Warszawska”, 1922, nr 195, s. 1.

¹⁷ „Niektórych ministerstw nie udało się Korfantemu obsadzić, a wśród nich Ministerstwa Pracy [...]” M. Orzechowski, *Wojciech Korfanty...*, s. 241.

¹⁸ „Na liście opublikowanej przez prasę nie wszystkie ministerstwa miały obsadę. Brakowało ministra pracy [...]” J. F. Lewandowski, *Wojciech Korfanty*, Chorzów 2009.

Korfanty nie przyjął jednak propozycji PPS. 18 lipca odbył się w stolicy protestacyjny strajk powszechny i potężna demonstracja na Placu Teatralnym. Fala wystąpień antykorfantowskich przeszła przez cały kraj. Protestowali robotnicy Brześcia, Bydgoszczy, Częstochowy, Lublina, Łomży, Łowicza, Płocka, Radomia, Siedlec, Ostrowca, Żyrardowa. Wyjątkowo potężne i burzliwe demonstracje antykorfantowskie zorganizowała górnośląska PPS¹⁹.

Zdecydowanie antykorfantowskie stanowisko zajął także ruch ludowy, chociaż jego przedstawiciele nie negowali ani zasług Korfantego dla ruchu narodowego na Śląsku, ani też pewnych osobistych dla niego sympatii. Niezwykle charakterystyczne było stanowisko „Piasta”, który pisał 23 VII 1922 r.: „W innych warunkach kandydatura jego na premiera nie tylko nie byłaby wywołała sprzeciwu, ale byłaby powitana życzliwie. Wysunięta przez prawicę... musiała się spotkać ze zdecydowanym oporem wszystkich stronnictw lewicowych”²⁰.

Środowiska związane z endecją i chadecją podejmowały próby równoważenia negatywnych narracji poprzez szeroko zakrojoną akcję agitacyjną, uczestniczyły w niej choćby „Gazeta Warszawska” czy „Kurier Poznański”. Głównym celem wysiłków propagandowych miało być przedstawienie Korfantego jako wielkiego bohatera narodowego, doświadczonego w walce niepodległościowej. O konflikcie pisały gazety zagraniczne, w tym brytyjski „The Times”, który sprawie poświęcił aż sześć artykułów²¹. Największą sympatią gabinet Korfantego cieszył się we Francji, gdzie postrzegano go jako gwaranta sojuszu francuskiego. Natomiast w optyce prasy niemieckiej był on jednoznacznie przedstawiany jako zagrożenie i wróg Niemiec. Prasa angielska prezentowała Korfantego w sposób mieszany²². Momentem przełomowym był 25 lipca, kiedy prawica wystosowała wniosek o wotum nieufności względem Naczelnika Państwa. Wniosek przeszedł: 186 posłów było za, 206 przeciw, 4 wstrzymało się od głosu²³, w tym Wojciech Korfanty²⁴.

¹⁹ M. Orzechowski, *Wojciech Korfanty...*, s. 242.

²⁰ Tamże, s. 244.

²¹ *Korfanty as Polish Premier, Pilsudski's threat of resignation*, „The Times” 1922, [z 17 lipca], s. 9; *Germans Disquieted*, „The Times” 1922, [z 17 lipca], s. 9; *Protest against M. Korfanty*, „The Times” 1922, [z 18 lipca], s. 9; *Marshal Pilsudski Resigns unable to work with M. Korfanty*, „The Times” 1922, [z 21 lipca], s. 10; *Recurrent Polish Crises*, „The Times” 1922, [z 28 lipca], s. 9; *The New Polish Prime Minister*, „The Times” 1922, [z 3 sierpnia], s. 7.

²² S. Karski, *Albert (Wojciech) Korfanty. Eine Biographie*, Bonn 1990, s. 422.

²³ J. Faryś, *Konflikt Naczelnika Państwa...*, s. 50.

²⁴ E. Balawajder, *Wojciech Korfanty. Myśl katolicko-społeczna i działalność*, Katowice 2001, s. 115.

Ze względu na niezwykle napiętą sytuację polityczną, społeczną oraz możliwy kryzys konstytucyjny słaba większość popierająca kandydaturę Korfanteo stopniowo topniała.

W przypadku spełnienia przez Piłsudskiego tej groźby Polska znalazłaby się bez Naczelnika Państwa i bez dotychczasowej tymczasowej ustawy zasadniczej, jaką była Mała Konstytucja. Należy przy tym pamiętać, że Konstytucja uchwalona 17 marca 1921 r. w kwestiach, których dotyczył spór, jeszcze nie obowiązywała. Groźba poważnego konfliktu konstytucyjnego zapowiedzianego przez Naczelnika Państwa spowodowała, że większość popierająca Korfanteo rozpadła się²⁵.

Ostatecznie projekt upadł na posiedzeniu sejmu 29 lipca 1922 roku poprzez wniosek Macieja Rataja (222 głosy za wnioskiem Rataja, 202 przeciw)²⁶, który skutkował cofnięciem poparcia Komisji Głównej dla Korfanteo. Wkrótce Naczelnik Państwa powołał gabinet, na którego czele stanął prof. Julian Nowak. Rozwiał to wszelkie nadzieje na objęcie stanowiska premiera przez Korfanteo. Niedoszły premier opublikował program swojego niezrealizowanego rządu w tekście *W obronie prawa. Odezwa z 30 lipca 1922 r.* Krytykował w niej bezpośrednio Piłsudskiego i lewicę, postulował pojednanie społeczeństwa, praworządność władzy, dbanie o godność Polski na arenie międzynarodowej oraz zapewnienie obywatelom pracy²⁷.

Nie był to jednak kompletny i definitywny koniec politycznych aspiracji Wojciecha Korfanteo²⁸.

Już podczas pertraktacji nad wspólnym blokiem prawicy i centrum w wyborach 1922 r. Korfanteo zapowiedział przystąpienie ze swoją grupą śląską (ChZL) do chadecji. W sierpniu 1922 r. na mocy uchwały w sprawie akcji wyborczej stronnictwa ChNSP, ZLN i NChSL postanowiły wystawić w całym kraju jedną listę wyborczą. Duże wpływy w ramach powstałego bloku miała endecja, której zależało, by mieć Korfanteo jako czołowego

²⁵ *Wojciech Korfanteo w Sejmie II Rzeczypospolitej (1919–1927)*, red. H. Karczyńska, Warszawa 1998, s. 23.

²⁶ M. Orzechowski, *Wojciech Korfanteo...*, s. 248–249.

²⁷ H. Przybylski, *Ewolucja programu politycznego Wojciecha Korfanteo*, [w:] *Wojciech Korfanteo 1873–1939...*, s. 70; por. *Listy Wojciecha Korfanteo i Karola Popiela, przywódców polskiej Chrześcijańskiej Demokracji*, red. H. Przybylski, Katowice 2004, s. 16; E. Balawajder, *Wojciech Korfanteo. Myśl...*, s. 115.

Pełen tekst *W obronie prawa. Odezwa Wojciecha Korfanteo* ukazał się w: „Rzeczpospolita” 1922, nr 208, wyd. poranne, s. 3. Publikacja ukazała się też jako samodzielny druk ulotny *Odezwa Korfanteo*. Wydrukowano ją w Lublinie w drukarni *Głosu Lubelskiego* zlokalizowanej przy ulicy Kościuszki 10.

²⁸ O możliwościach i znaczeniu politycznym Korfanteo w 1922 roku Karski pisał wprost: „Die Auseinandersetzungen um die Regierungsbildung hatten jedoch auch bewiesen, wie sehr Korfanteo zu jener Zeit in Polen noch geschätzt wurde. Er war damals zweifellos der zweite Mann nach Piłsudski und ihm an Autorität und politischer Kraft fast ebenbürtig.” S. Karski, *Albert (Wojciech)...*, s. 423.

kandydata nie tylko na Górnym Śląsku, ale w całym kraju. [...] Bezpośrednio po wyborach Korfanty ze swoim stronnictwem ChZL połączył się z ChNSP-ChD w listopadzie 1922²⁹.

Oprócz tego Korfanty 17 września był obecny na uroczystości nadania nowych nazw szybom kopalni w Knurowie: „Velsen I” – przemianowany na „Piotr”, „Velsen II” – przemianowany na „Paweł” i szyb IV przemianowany na „Foch” na cześć marszałka Francji³⁰. Dnia 5 listopada został wybrany do sejmu I kadencji z listy nr 8. Jego ślubowanie miało miejsce na drugim posiedzeniu Sejmu RP 1 stycznia 1923 roku³¹. Jako poseł został liderem 40-osobowego klubu Chrześcijańskiej Demokracji. Było to przypieczętowanie trwającego od pewnego czasu procesu stopniowego odchodzenia przez Wojciecha Korfantego od koncepcji endeckich.

Dnia 24 września 1922 roku miały miejsce pierwsze wybory do Sejmu Śląskiego, w których startował powstały z inicjatywy Korfantego Blok Narodowy. Skupiał on ugrupowania chadeckie i endeckie. W trakcie kampanii wyborczej formacja odwoływała się, korzystając z jego wciąż dużej politycznej popularności, do zasług Korfantego w czasie jego działalności w Reichstagu oraz podczas plebiscytu³². Blok głosił hasła antyniemieckie, prokapitalistyczne oraz solidarności narodowej. Korfanty osobiście postulował konieczność wprowadzenia ustawowego zakazu działalności partii komunistycznej na terenie Górnego Śląska³³. Odwoływano się również do silnych na Górnym Śląsku uczuć religijnych oraz wartości patriotycznych.

Do walki przeciwko Korfantemu włączyli się także piłsudczycy z „Głosu”, posługując się kłamstwem, kalumnią i półprawdą. Zarzucali Korfantemu, że wzbogacił się na plebiscycie i z „odświeżonym zapasem pieniędzy” po porażce lipcowej w Warszawie powrócił na Śląsk „dla stworzenia sobie bazy operacyjnej w walce o władzę”³⁴.

²⁹ E. Balawajder, *Wojciech Korfanty...*, s. 117.

³⁰ K. Wolny, *Rzecz o Wojciechu...*, s. 59.

³¹ *Wojciech Korfanty w Sejmie II Rzeczypospolitej...*, s. 23. W tekście znajduje się błędne sformułowanie: „5 listopada 1922 r. Korfanty został wybrany do Sejmu I kadencji (1922–1927), z listy państwowej nr 8. Ślubowanie złożył 1 stycznia 1922 r. na 2 posiedzeniu Sejmu RP”.

³² Blok Narodowy w trakcie kampanii do Sejmu Śląskiego był intensywnie wspierany poprzez „Gońca Śląskiego”, który w okresie plebiscytowym był bezpośrednio związany z Polskim Komisariatem Plebiscytowym. Por. E. Długajczyk, *Oblicze polityczne i własnościowe prasy polskiej w województwie śląskim 1922–1939*, Katowice 1990, s. 56–59.

³³ M. Orzechowski, *Wojciech Korfanty...*, s. 266.

³⁴ Tamże, s. 264–265.

Blok Narodowy odniósł sukces wyborczy. Otrzymał 18 mandatów z 55 i 33,5% (129 679) głosów³⁵.

Program Korfantego, nie odbiegający ani w tonacji, ani w treści od programu wyborczego Bloku Narodowego, spotkał się z ostrą krytyką z wielu stron. Oponenci Korfantego z PPS i NPR zarzucali mu, że jest wyrazicielem woli społecznej prawicy [...] ³⁶

Korfanty w trakcie swojej działalności zarówno w Sejmie Śląskim, jak i Sejmie RP w 1922 roku wypowiadał się przeciwko socjalistom i komunistom. Choć był przeciwnikiem idei walki klas, to opowiadał się za ochroną praw pracowniczych³⁷. W perspektywie niemieckiej, w szczególności niemieckiej klasy średniej, był postrzegany jako wróg Niemców, przede wszystkim ze względu na jego hasła wyborcze czy jednoznaczne stanowisko przeciwne uznaniu języka niemieckiego za pełnoprawny język urzędowy na Górnym Śląsku. Jednakże Korfanty zwracał uwagę, że należy przestrzegać konwencji polsko-niemieckiej, bronił niemieckiego szkolnictwa mniejszościowego i opowiadał się przeciwko czystkom narodowościowym w sektorze publicznym. Cel jego polityki wobec zamieszkujących Górny Śląsk Niemców był jasny i dyktowany pragmatyzmem – stopniowa pokojowa asymilacja³⁸.

W grudniu Korfanty ponownie przypomniał o sobie wielkiej polskiej polityce. Jako lider chadeków brał udział w protestach przeciwko obraniu Gabriela Narutowicza na prezydenta, co znalazło ujście „10 grudnia 1922 r. [gdy] Korfanty w imieniu ChD wraz z J. Chacińskim podpisał oświadczenie, że G. Narutowicz «narzucony został na prezydenta głosami obcych narodowości»”³⁹. Wraz ze swoim klubem protestował również przeciwko rządowi Grabskiego, twierdząc, że jest to jedynie rząd mniejszościowy niereprezentujący interesów większości. Ponadto nie zapomniał o sprawach górnośląskich – 2 grudnia 1922 roku na 3. Posiedzeniu Sejmu Rzeczypospolitej wystąpił z wnioskiem o wprowadzenie na Górnym Śląsku waluty polskiej⁴⁰.

³⁵ M. M. Drozdowski, *Wokół biografii Wojciecha Korfantego...*, s. 77.

³⁶ M. Orzechowski, *Wojciech Korfanty...*, s. 266.

³⁷ H. Przybylski, *Ewolucja programu politycznego...*, s. 70.

³⁸ M. M. Wanatowicz, *Postawy narodowe...*; s. 67. A. Ajnenkiel, *Wojciech Korfanty w Sejmie Ustawodawczym 1919 – 1922*, [w:] *Wojciech Korfanty – portret polityka*, red. A. Niesyto, Katowice 1991, s. 67.

³⁹ E. Balawajder, *Wojciech Korfanty...*, s. 117. Pełen tekst oświadczenia podpisany m.in. przez Wojciecha Korfantego jest dostępny: *Oświadczenie Chr. Zw. jedn. Nar.*, „Kurjer Warszawski” 1922, nr 339, s. 5–6.

⁴⁰ *Wojciech Korfanty w Sejmie II Rzeczypospolitej...*, s. 151.

Wojciech Korfanty wkroczył w rok 1923 jako polityk silny, o dobrze ugruntowanej pozycji mimo porażki przy próbie utworzenia własnego rządu. Cieszył się też autorytetem wśród ludności górnośląskiej⁴¹. Duże zyski finansowe oraz mocna pozycja w świecie biznesu dały mu podwaliny pod utworzenie w przyszłości (w roku 1924) giganta wydawniczego – spółki wydawniczej „Polonia”⁴², którego nakładem ukazywały się: dziennik „Polonia”, nazywany „organem Wojciecha Korfantego” oraz późniejsza, z 1932 roku, popularna gazeta „7 groszy” o chwytliwym podtytule „Dziennik ilustrowany dla wszystkich o wszystkim. Wiadomości ze świata. Sensacyjne powieści”. Tłący się jednak konflikt z obozem piłsudczyków przybierał na sile, co w przyszłości miało przełożyć się na zabarwione politycznie prześladowania, zarzuty natury gospodarczej, w tym nawet osadzenie w 1930 roku w Twierdzy Brzeskiej.

Bibliografia

Ajnenkiel A., *Wojciech Korfanty w Sejmie Ustawodawczym 1919–1922*, [w:] *Wojciech Korfanty – portret polityka*, red. A. Niesyto, Katowice 1991, s. 62 – 68.

Balawajder E., *Wojciech Korfanty. Myśl katolicko-społeczna i działalność*, Katowice 2001.

Bębniak G., Rosenbaum S., Węcki M., *Wojciech Korfanty*, Katowice 2019.

Długajczyk E., *Oblicze polityczne i własnościowe prasy polskiej w województwie śląskim 1922–1939*, Katowice 1990.

Drozdowski M. M., *Wokół biografii Wojciecha Korfantego jako parlamentarzysty II Rzeczypospolitej*, [w:] *Wojciech Korfanty 1873–1939*, red. T. Kulak, Wrocław 2003, s. 75–90.

Faryś J., *Konflikt Naczelnika Państwa z Sejmem Ustawodawczym w 1922 r.*, „Dzieje Najnowsze” 1975, nr 3, s. 39–52.

Jonca K., *Idee społeczno-polityczne Wojciecha Korfantego*, [w:] *Wojciech Korfanty 1873–1939*, red. T. Kulak, Wrocław 2003, s. 27–36.

Karski S., *Albert (Wojciech) Korfanty. Eine Biographie*, Bonn 1990.

⁴¹ „W latach 1922–1926 Wojciech Korfanty był niekwestionowanym przywódcą politycznym w województwie śląskim, gdzie miał największe wpływy i odgrywał dominującą rolę. Decydował o tym jego autorytet, niemalże legenda, nie pełnił bowiem żadnej oficjalnej funkcji”. Z. Woźniczka, *Wojciech Korfanty w zbiorowej pamięci historycznej*, „Szkice Archiwalno-Historyczne” 2011, nr 8, s. 111.

⁴² E. Długajczyk, *Oblicze polityczne i własnościowe...*, s. 64.

Listy Wojciecha Korfanteo i Karola Popiela przywódców polskiej Chrześcijańskiej Demokracji, red. H. Przybylski, Katowice 2004.

Orzechowski M., *Wojciech Korfanty. Biografia polityczna*, Wrocław 1975.

Przybylski H., *Ewolucja programu politycznego Wojciecha Korfanteo*, [w:] *Wojciech Korfanty 1873–1939*, red. T. Kulak, Wrocław 2003, s. 63–74.

Skrzypek M., *Wojciech Korfanty*, Warszawa 2009.

Sopicki S., *Wojciech Korfanty*, Katowice 1935.

Wanatowicz M. W., *Postawy narodowe autochtonicznych mieszkańców Górnego Śląska*, [w:] *Wojciech Korfanty 1873–1939*, red. T. Kulak, Wrocław 2003, s. 37–51.

Wojciech Korfanty w Sejmie II Rzeczypospolitej (1919–1927), red. H. Karczyńska, Warszawa 1998.

Wolny K., *Rzecz o Wojciechu Korfantom (1873–1939)*, Katowice 2012.

Woźniczka Z., *Wojciech Korfanty w zbiorowej pamięci historycznej*, „Szkice Archiwalno-Historyczne” 2011, nr 8, s. 107–125.

Wrześciński W., *O miejscu Wojciecha Korfanteo w dziejach Polski*, [w:] *Wojciech Korfanty 1873–1939*, red. T. Kulak, Wrocław 2003, s. 53–62.

Źródła prasowe

1. *Gabinet Korfanteo*, „Gazeta Warszawska”, 1922, nr 195, s. 1.
2. *Naczelnik Państwa przeciw większości sejmowej*, „Gazeta Warszawska” 1922, nr 191, s. 1.
3. *Oświadczenie Chr. Zw. jedn. Nar.*, „Kurjer Warszawski” 1922, nr 339, s. 5–6.
4. *W obronie prawa. Odezwa Wojciecha Korfanteo*, „Rzeczpospolita” 1922 nr 208, wyd. poranne, s. 3.
5. *Germans Disquieted*, „The Times” 1922, [z 17 lipca], s. 9.
6. *Korfanty as Polish Premier, Pilsudski's threat of resignation*, „The Times” 1922, [z 17 lipca], s. 9.
7. *Marshal Pilsudski Resigns unable to work with M. Korfanty*, „The Times” 1922, [z 21 lipca], s. 10.
8. *Protest against M. Korfanty*, „The Times” 1922, [z 18 lipca], s. 9.
9. *Recurrent Polish Crises*, „The Times” 1922, [z 28 lipca], s. 9.
10. *The New Polish Prime Minister*, „The Times” 1922, [z 3 sierpnia], s. 7.